

WIADOMOŚCI BUDOWLANE

Oficjalny organ Stowarzyszenia Przemysłowców Budowlanych.

Warszawa, Wiejska 15, telefon 93-71.

„BACULA” — patentowana tkanina drzewno-druciana, zdalna do budowy domów podmiejskich i wiejskich, willi, budynków tymczasowych, wystawowych, do nadbudówek domów niskich miejskich i t. p., na ściany kapitalne i działowe, pod tynk na ściany i pułapy, do wyprawiania wgłębień i wszelkich sklepień, do ciągnięcia gzymsów, do szalowania dźwigarów, i wogóle konstrukcji żelaznych. 40 do 60% oszczędności na budulcu i robociznie. Budynki z BACULI są tanie, ciepłe, nadzwyczaj trwałe i niepalne. — Tynk na BACULI wysycha natychmiast bez rys, pęknięć i w następstwie nie podlega żadnym mechanicznym odkształceniom. — „BACULA” została nagrodzona medalami i dyplomami honorowymi w Paryżu, Lipsku i t. d.

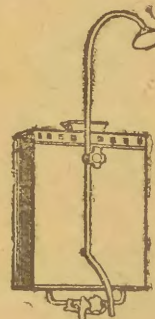
Poleca: Dr. Ludwik Zieliński, wyłączny przedstawiciel na Królestwo Polskie, Warszawa, Nowy-Świat 41. Telefon 53-62. Cenniki i kosztorysy na żądanie bezpłatnie.

Inż. Edward Miller Fabryka Wyrobów Metalowych

Warszawa Leszno 68. Telef. 1-80.

Piece kąpielowe z palnikami do gazu, wanny miedziane, umywalki miedziane i miedziane, wydłużniki, węzownice, cegielki miedziane. Kotły dla rzeźni.

= WANNY MALCOWSKIE =

Trwałe
Wygodne
Czyste
Estetyczne

Żelazne lane
Pokryte emalją
Porcelanową
Amerykańską

Przedstawiciel Towarzystwa Akcyjnego „Zakładów Malcowskich”

Inż. WŁADYSŁAW WIŚNIEWSKI, Warszawa, Jerozolimska 58. Tel. 84-50.

Dr. LUDWIK ZIELIŃSKI

Warszawa, Nowy-Świat № 41. Telefon № 53 62.

Wyłączna sprzedaż:

(i fabrykacja) ulepszonych ogrzewaczy do pieców WULKAN. Usuwają wilgoć. Oszczędność opału 50%. Podniesienie ciepłoty o 5 do 7 stopni.

Materiału do krycia dachów i do izolacji RUBEROID. Trwały, lekki, tani, nie rdzewieje, nie gnije, nie pęka.

Udoskonalonych suchych elementów URANJA. Długotrwałość działania. Ogromna pojemność w Ampero-godzinach.

Oryginalnego materiału do lutowania TINOL. Niezastąpiony w elektrotechnice. Nie wymaga przyrządów.

Prospekty i cenniki na żądanie bezpłatnie.

Własna eksploatacja
kamieni, piasku i żwiru.

BRUKI

granitowe, bazalto-
we, drewniane, z ka-
mieniami polnymi.

SZOSY.

Jener. reprezent. bazaltu z gub. Wołyńskiej.

A. PRZYBYLSKI, biuro techniczne

Warszawa, Piękna 13, tel. 55-15.

Biuro budowlane
Ludna 5/7, tel. 97-38.

STEFAN DOMARADZKI

PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT BUDOWLANÝCH W JENERALNEJ ENTREPRYZIE.

Stropy żelazo-betonowe Stinks.
Płyty chodnik. stale na składzie.

PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT
MULARSKICH I BUDOWLANÝCH
JÓZEF SKRZYPEK Junior
Technik Budowlany i Cechowy Majster Mularski
Warszawa, Sadowa 6. Telefon № 130-76.

Obwieszczenie.

Dnia 17/30 października r. b. o g. 1 pp. odbędzie się w Magistracie m. Warszawy konkurencja in minus przez opieczętowane deklaracje na dostawę w r. 1914 dla potrzeb miejskich kostek kamiennych do bruku około 35,000 (trzydzieści pięć tysięcy) metrów kwadr. 1-go gatunku, od ceny po rb. 9 (dziewięć) za 1 metr kwadr., i około 5,000 (pięć tysięcy) metr. kwadr. 2-go gatunku od ceny po rb. 7 (siedem) kop. 50 za 1 metr. kwadr., czyli od ogólnej ceny dostawy rb. 352,000. Dozwala się składać deklaracje na część dostawy.

Chcący uczestniczyć w konkurencji powinni złożyć deklarację piśmienną bez podskrobań i przekreślań, opłaconą marką stemplową za kop. 75 nie później jak o g. 1-ej pp. w dniu konkurencji z dołączeniem kwitu wadjalnego kasy miejskiej w ilości 10% ceny konkurencyjnej deklarowanej dostawy. Wadium nieutrzymującemu się na konkurencji zwrócone zostanie. Deklaracje złożone po terminie nie będą przyjęte. Warunki konkurencyjne i wzór deklaracji można rozpatrywać w wydziale budowlanym Magistratu m. Warszawy w godzinach biurowych.

Przy wszelkich zapytaniach do firm ogłaszających się w „Wiadomościach Budowlanych”, prosimy o powoływanie się na to wydawnictwo

Medale Złote na Wystawach Hygienicznych.

50%

Oszczędności Opału, usuwa wilgoć,
patent. **MULTIPLIKATOR OGRZEWANIA**

od wielu lat zastosowany w przeszło 40,000 piecach pokojowych.

Wystrzegać się niby „ulepszonych ogrzewaczy”, jak pogorszonego naśladownictwa Multiplikatora ogrzewania.

Patent. PIECE ŻELAZNE MULTIPLIKATOROWE z nawilżaniem
„ DRZWICZKI PIECOWE REGENERACYJNE, nie rozpalające się.
„ SZYBKONAGRZEWACZE wody do kąpieli.

D.: W. P. Kłobukowski Inż. Warszawa, Jerozolimska 71, tel. 15-02.

Opisy, cenniki, zaświadczenia bezpłatnie.

ZAKŁADY WAPIENNE

KADZIELNIA

pod Kiełcami

Zarząd w Warszawie, Boduena 1, m. 16. Telef. 61-05.

polecają:

Wapno palone z marmuru do celów budowlanych i zastosowań chemiczno-technicznych. Miłk wapienny do celów rolniczych. Kamień wapienny (Marmur).

Wotan

Znak świednia
z drutu ciążonego.

Oświetlenie
tansze od naboowego.

Tantal

Pierwsza
lampa metalowa
z ciągniętego drutu tantalowego.

Towarzystwo Akcyjne Polskich
Zakładów Elektrotechnicznych „SIEMENS”

SIEMENS

WARSZAWA

ŁÓDŹ

SOSNOWICE

Wiadomości Budowlane

Oficjalny organ Stowarzyszenia Przemysłowców Budowlanych

Tygodnik techniczno-informacyjny, poświęcony wszystkim dziedzinom budownictwa.

Prenumerata z odnoszeniem:	Pismo wychodzi co tydzień,	Z przesyłką pocztową:
rocznie rb. 5.—	w każdą sobotę wieczór.	rocznie rb. 6.25
półrocznie „ 2.75	-----	półrocznie „ 4.—
kwartalnie „ 1.60	Oddzielny numer kop. 30.	kwartalnie „ 2.25

Prenumeratę przyjmują wszystkie kioski i księgarnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Wiejska 15, telef. 93-71.

ZE STOWARZYSZEŃ.

Ze Stow. Przemysłowców Budowlanych.

Posiedzenia komisji prawnej na najbliższy tydzień:

Dyżury prawne odbędą się:

27 października w poniedziałek i 30 października w czwartek (adv. p. Chabielski).

Wpływ powłoki ścian i sufitów na akustykę.

Bardzo często zdarza się spotykać w salach wadliwą akustykę. Muzyka brzmi w nich pusto i niewyraźnie, jedne tony słychać zanadto, drugie zaś się gubią. Mowa na scenie lub przy pulpicie prelekcyjnym trudna jest do zrozumienia, tłumiona pomimo doniosłego głosu lub mąconą echem. O ile wady te nie zostaną usunięte, słyszy się ciągle skargi.

Najlepiej byłoby unikać błędów akustycznych już przy budowie. Niestety, pomimo zachowania wszelkich reguł i zasad, dobra akustyka jest najczęściej rzeczą przypadku, który się nie da osiągnąć obliczeniami. Pierwsza próba akustyki sali decyduje więcej o osiągnięciu celu budowy, niż ozdoby architektoniczne. Przy nieudanej próbie pozostaje jeszcze nadzieja, że w sali,

wypełnionej publiką, akustyka będzie lepsza gdy i to zawiedzie, zachodzi potrzeba przeróbek konstrukcyjnych lub też, jeżeli takowe są zbyt trudne, należy jeszcze wziąć pod uwagę powłokę ścian i sufitu.

Dźwięk, jak wiadomo, jest falistym ruchem powietrza, którego rodzaj stanowi o barwie i wysokości tonu. Szybkie i krótkie drgania wywołują ton wysoki, wolniejsze drgania o dłuższej fali—ton niski.

W wolnej przestrzeni rozchodzą się fale głosowe na wszystkie strony w kręgach, podobnych do fal na wodzie, powstających przez wrzucenie kamienia. Silny wiatr tylko może kierować fale w jedną stronę. W powietrzu rozchodziłyby się aż do osłabnięcia ruchu. Fale głosowe, spotykające jakiś przedmiot, odbijają się jednak od niego, a odbicie to zależnem jest od rodzaju przedmiotu. Jeśli nim jest np. drzewo liściaste, to fale, odbijające się pomiędzy liśćmi, giną w nich. Fale, odbite o skały, od ścian domów, tworzą echo tem wyraźniejsze, im gładzsze są sciany. Często powstaje echo wielokrotne, którego rodzajem jest odgłos w lesie, powstający od wielokrotnego i niewyraźnego echa przez odbicie się fal głosowych od pni drzew. W przestrzeniach zamkniętych istnieją dla echa podobne warunki, jak na powietrzu, tylko tu odbite fale głosowe brzmią wyraźniej i pełniej, a przytem, podług doświadczeń Sabines'a, profesora uniwersytetu Harvarda, zmienia się w prze-

strzeni zamkniętej barwa tonu, a to wskutek tego, że mieszają się odbite tony wyższe i niższe, silniejsze i słabsze, a niektóre z nich znikają wskutek interferencji fal głosowych. W przestrzeni zamkniętej słyszy się ton jeszcze po ustaniu drgań ciała, wydającego tony, co przypisać należy wielokrotnemu, bezładnemu echu, pochodzącemu od ścian, podłogi i sufitu. W przestrzeni dobrej pod względem akustyki echa takiego nie powinno się odczuwać, a właściwie nie powinno ono wcale powstawać, ponieważ wskutek niego cierpi czystość i wyrazistość każdego dźwięku głosowego i muzycznego. Echo mowy lub śpiewu zanadto wydłuża samogłoski, a osłabia spółgłoski, zacieraając wyrazistość słów.

Nie możemy tu wchodzić w czysto konstrukcyjne metody, używane jako naśladownictwo sławnych pod względem akustycznym, wzorowych przestrzeni, jak naprz. starej, nieegzystującej już sali Gewandhauzu w Lipsku, owalnej formy planu, zastosowanej nanowo w Operze Komicznej w Berlinie, urządzania podłogi na palach drewnianych, pustych drewnianych słupów w sali, odkrytego belkowania dachu, lub bogatych plastycznych upiększeń ścian i sufitu, unikania wielkich łuków w suficie i t. p. Są to rzeczy, nie mające nic wspólnego z powłoką ścian i sufitów, t. j. z ich malarskim wykończeniem.

W tym ostatnim kierunku nic nie jest więcej niebezpiecznym dla akustyki, jak cement. Wogóle i żelazobeton nie jest pod tym względem odpowiednim materiałem budowlanym. Teatr w Hamburgu z widownią z żelazobetonu ma być przebudowany, przy czym względy akustyczne nie małą grają tu rolę. W zbudowanej również z żelazobetonu sali odczytowej w Hamburgu poprawiono akustykę przez odpowiednie otynkowanie ścian i oszalowanie drzewem ścian za mową.

Zwykły tynk wapienny, lub cementowo-wapienny ma być nieodpowiedni pod względem akustycznym, zato powłoka gipsowa, nawet na zwykłym tynku, ma poprawiać warunki. Do gipsu na ostatnią warstwę dodają też i miłkie trociny. Zastosowanie ich w hali koncertowej w Hamburgu dało znakomite wyniki. Tynk z dodatkiem asbestu jest również dobrym tłumnikiem dźwięków. Grubość warstwy zależna jest od brzmienia tonów w sali i im gorsze były warunki akustyczne, tem grubsza musi być warstwa tynku dla ich poprawienia.

Powłoki wzmiankowane poprawiają akustykę, ponieważ nie są zbyt gładkie i twarde, lecz szorstkie, miękkie i elastyczne, wskutek czego słabiej odbijają fale głosowe,

czyniąc echo mniej wydatnem. Idąc dalej w powłokach elastycznych, zastosował Sztutgarcki architekt Dolmetsch powłokę korkową w kościele św. Marka w Sztutgarcie i P. Marji w Reutlingen. Powłoka taka stosowaną jest od dawna na statkach oceanowych do wykładania żelaznych sufitów w kajutach, jako izolacja ciepła, jak również do osłabienia odgłosów. Dolmetsch stosuje zwyczajny wapienny tynk, który pokrywa się specjalnym kitem z wcisniętymi weń okruchami korka. Na wierzch przychodzi warstwa farby.

Zamiana malatury ścian na tapety poprawiła znacznie akustykę w pewnym lokalu zebrani w Berlinie. Działanie tapet zależne jest od ich rodzaju oraz od przyklejania na makulaturze lub bez takowej.

Podobnie jak tapeta, działa powłoka farby klejowej z dodatkiem miłkich trocin bukowych. Tak zwane malowanie velourowe również dobre daje wyniki, podczas gdy farby olejne i lakiery są szkodliwe dla akustyki. Drzewo zabójcowane lub słabo tylko zawoskowane lepsze jest od drzewa malowanego farbą olejną lub lakierem. Z podobnych powodów pokrywa się instrumenty smyczkowe tylko bardzo cienką warstwą lakieru.

Oprócz wymienionych środków, poprawiają akustykę również i meble porożstawiane pod ścianami, oraz dywany i draperje. Dywany Rafaela, rozwieszone w rotundzie starego muzeum w Berlinie, poprawiły akustykę, która była tak wadliwą, że każde słowo wywoływało echo, podobnie jak to ma miejsce w sali kapitolu w Washingtonie. W kaplicy na cmentarzu w Dreźnie niemożliwe były ani przemowy duchownych, ani śpiew, gdyż echo powtarzało każdy ton przez ciąg następujących czterech tonów. Założenie całej posadzki matą kokosową nie zaradziło jeszcze złemu. Dopiero obwieśzenie ścian ciężkimi fałdami barchanu i zakrycie kopuły namiotem z szyrtyngu zrobiło dobry skutek. W wielkiej sali w ogrodzie zoologicznym w Lipsku powieszono pod sufitem traktowaną dekoracyjnie ciężką siatkę, która tłumi dźwięki przed ich dojściem do sklepienia, od którego się odbijały. Siatka taka nie zakrywa przytem konstrukcji i dekoracji sklepienia, które ginęłyby pod rozpiętą materją.

Trudnym do objaśnienia, lecz stwierdzonym faktem jest, że w pomieszczeniach akustyka może się poprawiać sama przez się z biegiem czasu.

J. M.

Grzyb drzewny*)

Zabezpieczenie budulca drzewnego w nowych budowlach od pleśni.

(ciąg dalszy).

Trzeci sposób przewietrzania belkowań również nie został uwieńczony powodzeniem. Zasadza się on na doprowadzeniu powietrza do końcowych przekroji belek, lecz przez to można wywołać na równi pocenie się ścian, jak i działanie osuszające. Końce belek powinny być osadzone w suchym kamieniu sztucznym gruboziarnistym, z pozostawieniem tylko ich przekrojów swobodnymi, t. j. nie stykającymi się z murem, w ten sposób, aby je można było oddzielić od muru warstwą izolacyjną tak grubą, jak tego wymagają własności klimatyczne danej miejscowości. Przez to zabezpiecza się końce belek od dostępu wody, wytworzonej przez pocenie się ścian, a jednocześnie własność gruboporowatych ciał, wyrażająca się w żywym odparowywaniu wody, ułatwia schnięcie belek.

Opisane wyżej ułożenie belkowań, odkrytych od spodu na jednej trzeciej ich wysokości, stanowi stosunkowo najlepsze zabezpieczenie przeciwko zmurzeniu. Okazuje się ono jednakże niezupełnie wystarczającym tam, gdzie może się przedostawać do wnętrza stropów przedziałowych znaczna ilość płynów, bądź chwilowo, bądź też stale. Dlatego też należy zwrócić baczną uwagę na miejsca, gdzie urządzone są zlewy lub kurki wodociągowe, jak również na pralnie, łazienki i miejsca ustępowe.

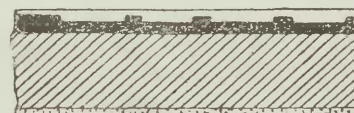
Podłogi parterowe są stale wystawione na znaczną wilgoć, doprowadzaną do nich przez ziemię lub piwnice. Jeżeli nie zastosujemy odpowiedniego przewietrzania legarów podłogowych i spodnich powierzchni belek sufitowych, to nieunikniony jest rozwój grzyba**). Wszystkie ustroje drzewne w piwnicach są narażone na pleśń. Powietrze ciepłe, dochodzące z wyższych pięter, w zetknięciu z chłodnymi ścianami piwnicznymi skrapla na nich zawartą w sobie parę wodną i wytwarza wilgoć w ilości zupełnie wystarczającej dla życia i rozwoju grzybów, chociażby nawet ściany były zabezpieczone zupełnie od wilgoci gruntowej (co jednakże należy do wyjątków). W lecie działanie to występuje najwybitniej.

Z tych więc względów najlepiej nie używać w pomienionych miejscach drzewa,

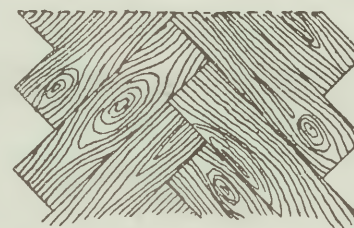
a jeżeli zajdzie tego konieczna potrzeba, to należy brać do użytku tylko takie drzewo, które zostało poprzednio nasyczone środkami antyseptycznymi, w braku zaś takiego materiału — podłogę dzewnianą (nie nasyconą) układać na warstwie asfaltu (rys. 10 i 11). Pierwszeństwo jednakże w tym razie mają bezsprzecznie posadzki i sufity kamienne.

Użycie do podłóg dyli sosnowych lub innych o **z n a c z n y m** skurczu nie jest wogóle bezpiecznym, co stwierdzono długoletnią praktyką.

Podłogi, układane z dyli, w zasadzie bywają codziennie zmywane wodą bez należytych przytem ostrożności. Im większe jest zabrudzenie podłogi, tem wię-

Rys. 10.

Rys. 11.

cej używa się wody, niebierając jej przytem starannie wyżętymi płachtami, co jest koniecznym dla utrzymania w stanie suchym stropów przedziałowych. Zdarza się więc często, że znaczne ilości wody przedostają się do fug między dylami, a nawet i pod listwy cokołowe (fusgzymy). Te ostatnie zakrywają zwykle przestronne szpary między końcami dyli a ścianą, gdy się więc woda przedostanie pod nie, dosięga już bez przeszkód wnętrza stropów przedziałowych. Ponieważ dzieje się to prawie codziennie, przeto nagromadza się tam znaczna ilość wody, zajmując wolną przestrzeń, pozostawioną wyłącznie dla ochrony belkowania. W całym szeregu wypadków zauważono w zwykłych sufitach belkowych istnienie grzybów w fugach między dylami i pod listwami cokołowymi, co stanowiło właśnie początek do późniejszego rozwinięcia się pleśni drzewnej w całym domu. Ponieważ szerokie fugi są łatwo dostępne dla zarodków grzybnych, przeto codzienne zmywanie podłóg bezwzględnie przyczynia się wielce do rozwoju pleśni drzewnych, chociaż naukowych dowodów na to do tej pory jeszcze niema.

W każdym razie należy używać na podłogi dyli z drzewa o niewielkim skurczu i ograniczyć szerokość ich do pewnej normy, odpowiadającej względem praktycznym i ekonomicznym, tak aby szerokość fug mogła wypaść możliwie najmniejszą. Oprócz tego ułożenie podobnej podłogi należy po-

*) Artykuł ten ukaże się następnie w oddzielnej broszurce.

**) Zbytne przewietrzanie w przestrzeniach parterowych wpływa niekorzystnie na warunki ogrzewcze podłogi.

zostawić na zakończenie robót i wybrać na nią dyle z dobrze przeschniętego na powietrzu drzewa.

Użycie jednakże do tego rodzaju podłóg dyli o małym skurczu podnosi cenę samej podłogi, powiększając przytem niewiele jej trwałość, jeżeli się bierze jednocześnie pod uwagę i zdarcie jej przez ciągłe chodzenie, pomimo nawet malowania podłogi. Lazuirowanie bowiem wystarcza na parę lat, a pociąganie farbą olejną lub lakierem—zaledwie na parę miesięcy.

Rys. 12.

Rys. 13.

Dyle należy stale układać stroną rdzeniową do spodu, bo, wypaczając się, utworzą wtedy wklęsnięcia nieckowate (rys. 12), w które będzie się zbierała woda, użyta przy szorowaniu podłóg, skąd częściowo, po ukończeniu mycia, będzie zebrana płachtami, a pozostałość będzie mogła zwolna odparowywać, nie przedostając się pod dyle, a zatem i do stropów przedziałowych. Gdyby się ułożyło dyle stroną rdzeniową do wierzchu, w takim razie każdy dyl, wypaczając się, utworzy garb wypukły (rys. 13), z którego woda ścieknie natychmiast między fugi. Rysunki 12 i 13 przedstawiają zamknięcie fug zapomocą wpustów, które w pierwszym wypadku stawiają przedostawaniu się wody znaczniejszy opór, niż w drugim.

(C. d. n.).

Cement w wodzie słodkiej.

Cement ulega rozkładowi nie tylko w wodzie morskiej, lecz i w słodkiej. Pod tym względem istniał oddawna pogląd, że podobne zjawisko może mieć miejsce w stopniu tak nieznacznym, że zaledwie warto mu poświęcać trochę uwagi, możliwość zaś znaczniejszego wpływu rozkładającego wody słodkiej na cement uważano za wykluczoną. W poglądzie tym utwierdzał zupełnie naturalnie fakt, że czysty niefałszowany cement portlandzki w czystej wodzie nabiera z biegiem czasu coraz większej trwałości. A jednak już samo obserwowane stale zjawisko wyługowywania się wapna zaraz w pierw-

szych dniach przebywania cementu w wodzie powinno było zrodzić pewne wątpliwości i pobudzić do badań w tym kierunku. Wszakże dopiero w ostatnich czasach poświęcono temu przedmiotowi należyta uwagę. Jeden z francuskich specjalistów przeprowadził badania nad rozpuszczaniem się cementu w wodzie słodkiej. Otrzymane wyniki przemawiają za tem, że cement, pomimo swej rzekomo wzrastającej twardości w wodzie słodkiej, podlega jednakże znacznie większemu rozkładowi, niż dotychczas przypuszczano.

Do doświadczeń używano wyłącznie czystego, najlepszego cementu portlandzkiego, do którego dodawano 25% wody dystylowanej. Otrzymany tak materiał poddawano działaniu wody słodkiej, przyczem jedne próby zanurzano natychmiast po przygotowaniu ich, inne po krótszym lub dłuższym czasie, przeznaczonym na wyschnięcie. Z poszczególnych rezultatów, otrzymanych dla każdej kategorii prób, wyprowadzano następujące wartości przeciętne.

Dla otrzymania zaś cyfr porównawczych dokonano identycznych doświadczeń w wodzie morskiej. Każdą z prób po upływie odpowiedniego czasu wyjmowano z wody i badano pod względem procentowej zawartości głównych części składowych. Najwyraźniejsze rezultaty otrzymano dla kwasu krzemowego i wapna tak przy działaniu wody morskiej, jak i słodkiej.

Podane niżej tablice wykazują ubytek wymienionych materiałów, w zależności od czasu przebywania cementu w wodzie morskiej i słodkiej.

I. Kwas krzemowy.

(Zawartość przed opuszczeniem w wodę 24,70)

Czas znajdowania się w wodzie	Woda morska	Woda słodka
1 dzień . . .	17,90	18,11
1 miesiąc . .	17,53	18,10
3 miesiące . .	16,80	17,15
6 miesięcy . .	16,78	16,73

II. Wapno.

(Zawartość przed opuszczeniem w wodę 61,82)

Czas znajdowania się w wodzie	Woda morska	Woda słodka
1 dzień . . .	50,15	51,00
1 miesiąc . .	47,12	47,15
3 miesiące . .	46,14	47,12
6 miesięcy . .	44,82	45,48

Jak widać z powyższych cyfr, na kwas krzemowy działa w znaczniejszym stopniu tak woda morska, jak i słodka jedynie w pierwszym dniu przebywania w niej. Podczas gdy w pierwszych 24 godzinach zawartość kwasu zmniejsza się pod działaniem wody morskiej o 6,80% i pod działaniem wody słodkiej o 6,59%, ubytek jego w przeciągu następnych 30 dni wynosi zaledwie w wodzie morskiej 0,37%, a w wodzie słodkiej nawet tylko 0,01%. Wprawdzie w ciągu następnych 2 miesięcy daje się zauważyć niewielkie wzmożenie się procesu rozpuszczania w obydwu gatunkach wody, lecz w porównaniu z energicznym ubytkiem w pierwszym dniu doświadczeń niema on istotnego znaczenia dla całości procesu. Godną uwagi jest zwłaszcza okoliczność, że chociaż woda morska i słodka w momentach pośrednich wykazują niejednakową zdolność rozpuszczania kwasu krzemowego w cemencie, to jednak po 6-ciu miesiącach rezultaty są prawie równe.

Daleko silniejszym i długotrwałszym okazuje się wpływ rozpuszczający wody na wapno. I tu też widzimy, że ilość rozpuszczonego wapna tak w cemencie poddanym działaniu wody morskiej, jak i słodkiej, bardzo są do siebie zbliżone.

Jak z powyższego widać, cement ulega rozkładowi i w słodkiej wodzie, i to daleko większemu, niż skłonni byliśmy dotychczas przypuszczać. Ponieważ sprawa ta jest pierwszorzędного znaczenia, przeto byłoby bardzo pożądanem, ażeby w związku z powyższymi doświadczeniami podjęto dalsze badania, czy i jak dalece spoistość cementu i stopień jego odporności na ciśnienie mają wpływ na te zjawiska rozkładowe. Jasnem jest w każdym razie, że doświadczenia te dadzą wyniki różne, w zależności od natury i gatunków cementu.

Br. K.

Pociąganie ścian zewnętrznych.

Pociąganie farbami olejnymi frontów domów, niezbyt wystawionych na niszczące działanie deszczu i t. p. jest celowe, gdyż zabezpiecza je dostatecznie na dość długi przeciąg czasu, o ile oczywiście prawdziwy pokost lniany nie będzie zastąpiony wszelkiego rodzaju tanimi surogatami. Jednakże pociąganie farbami olejnymi domów lub tych ich ścian, które są zupełnie odsłonięte i wskutek tego całkowicie narażone na dzia-

łanie burz i deszczu, jest nieodpowiednie, gdyż powłoka taka ulega w bardzo krótkim czasie zwiertzeniu.

Nieco lepsze wyniki dają smoła i asfalt, o ile są pozbawione uprzednio części składowych łatwo wylugowujących się na powietrzu. Jednakże, co do wyglądu swego z racji czarnego koloru, pozostawiają one sporo po życzenia, tak że nie mogą odpowiadać wszelkim stawianym im wymaganiom. Wprawdzie ostatnimi czasy stał się znany sposób absolutnego uodporniania takich mas na wpływy atmosferyczne, lecz zastosowanie go z powodu wysokiego kosztu jest bardzo ograniczone.

Najodpowiedniejszymi do pociągania murów są masy mineralne jako same przez się odporniejsze i umożliwiające odpowiednie do celu zafarbowanie ich. Oto jeden z lepszych przepisów: 20 % sproszkowanego krzemianu potasu, 10 % spatu polnego, 27 % sztucznie strąconej krzemionki wodnej, 9 % kryolitu, 15 % obojętnej na działanie ługu potasowego krzemionki naturalnej, względnie sylikatu (pomeks i t. p.) i 19 % krystalicznego węglanu wapna. Materjały te powinny być zmielone na mialki proszek i dokładnie wymieszane.

Na 100 części takiej mieszaniny bierze się około 50 części czystej, dobrze wyszlamowanej farby ziemnej, lub innych obojętnych na działanie żrącego wapna ciał zabarwiających, które należy dokładnie z sobą wymieszać, najlepiej przesiewając je przez gęste sito.

Gotową do użytku farbę otrzymujemy, dodając przed użyciem na 1 część na objętość mieszaniny 2 także części wapna żrącego, odpowiednio rozrobionego z wodą na gęste ciasto, poczem wszystko dokładnie mieszamy.

W 24 godziny po pociągnięciu muru i dokładnem wyschnięciu, powierzchnię dla zupełnego stwardnienia zlewamy wodą. W razie deszczu czynność powyższa jest zbyteczna.

B. Kr.

Trawienie na szkło i kamieniach glazurowanych.

(Dokończenie).

Później jednak zaczęto i do tej metody stosować zapożyczony od techniki drukarskiej sposób trawienia, wykonywując na

stajnoli figury tłustą farbą, lub przenosząc je w inny odpowiedni sposób i następnie usuwając zapomocą trawienia niezabezpieczone części stajnoli w celu odkrycia powierzchni szkła, mającej być poddaną trawieniu. A więc, jak widzimy, trawienie szkła było poprzedzane przez trawienie metalu, a właściwego wytrawiania na szkło dokonywało się następnie już według opisanego wyżej sposobu.

Jednakże trawienie kwasem fluorowym, oprócz tego że wymaga wielu zachodów, przedstawia zarazem pewne niebezpieczeństwo dla zdrowia, i dlatego też niejednokrotnie usiłowano zastąpić je wymienionymi na początku niniejszego artykułu solami fluorowymi. Przy doświadczeniach tych udało się zarazem uproszczyć metodę o tyle, że sole fluorowe mogą być od razu dodawane do farby drukarskiej, tak iż stosunek, jaki zachodził między przygotowaniem rysunku a trawieniem, zmienił się zasadniczo: gdy przedtem farba drukarska stanowiła przeszkodę w trawieniu, obecnie naodwrot, będąc w połączeniu z solami fluorowymi, służy właśnie za środek do trawienia.

Pierwotnie przyrządzano takie farby, mieszając zwyczajnie suche sole fluorowe z substancjami kleistemi. Miały one tę wadę, że nie można było dokonywać przy ich pomocy mocnego, białego trawienia, gdyż, będąc przeznaczonymi do odbitek, wykonywanych pod dużym ciśnieniem, dawały na szkłe zbyt cienką, a więc zawierającą niewielką ilość trawiących substancji masę.

Oprócz tego, przyrządzona w ten sposób farba nie wystarczała, ażeby dać odbitkę ostrą i równomierną, a więc i wytworzyć równomierne trawienie. Podobne zjawisko znane jest również np. w przemyśle włóknistym; to też stosują tu oddawna, w celu zadrukowania materiałów obfitą warstwą farby, przeważnie walce z wgłębieniami, mieszczącymi dostateczną jej ilość. A więc droga, po której należało dążyć do osiągnięcia lepszych rezultatów i w sposobach trawienia na szkłe, była wytknięta dość jasno. Chodziło tu jeszcze o właściwy skład farby, odpowiedniej dla tej metody. Farba taka została wynaleziona w Galicji. Sposób jej przyrządzania polega nie na zwyczajnem wymieszaniu suchych soli fluorowych z substancjami kleistemi, lecz na zmieszaniu węglanu magnezji z nasyconym roztworem fluoroamonu w zgęszczonym kwasie fluorowym i dekstryną; mieszanina ta może być rozcieńczona stosownie do potrzeb i zabarwiona.

Na podstawie licznych doświadczeń podajemy, jako najracjonalniejszy, następu-

jący stosunek: sproszkowane i dobrze przesiane magnezję i dekstrynę należy wziąć w stosunku 7:5 i wymieszać łopatką drewnianą. Do tej mieszaniny dodaje się następnie połowę całej potrzebnej ilości nasyczonego roztworu fluoroamonu i kwasu fluorowego, który to roztwór otrzymujemy, mieszając 1 część na wagę zgęszczonego kwasu fluorowego z 2 takimi częściami fluoroamonu i pozostawiając go przez 5—6 godzin w spokoju. Otrzymaną masę mieszamy, dopóki kwas nie zacznie gęstnieć i nie pokażą się małe bryłki; wtedy dodajemy około czwartej części na wagę substancji sproszkowanych, zmieszanych z wodą, i znów mieszamy. Mniej więcej po upływie 3—5 minut dodajemy drugą połowę roztworu fluoroamonu i kwasu fluorowego i mieszamy w dalszym ciągu, aż bryłki lub białe punkty znikną zupełnie. Wtedy przerabiamy całą masę jak najdokładniej.

Stosunek magnezji do roztworu, zawierającego fluor, powinien być taki, żeby gotowa masa była klejowata, miała gęstość ciasta i działała w wysokim stopniu żrąco.

Otrzymaną w ten sposób masą zapełniamy szczelnie wgłębienia, stanowiące deseń na powierzchni stalowego lub cynkowego walca; deseń ten odciskamy w wiadomy sposób na zwyczajnej bibułce i przenosimy wraz z bibułką na dany przedmiot szklany. Przeniesiona na szkło farba wytrawia biały, matowy rysunek w przeciągu 10 do 30 minut, zależnie od tego, jak głęboko ma być wykonane trawienie. Po upływie tego czasu zmywamy szkło wodą, i rysunek jest gotowy.

Zalety tej nowej farby trawiącej, w porównaniu z używanymi dawniej farbami i sposobami, polegają na tem, że kiedy dotychczas odcisk farby na szkłe pozostawać musiał 5—6 godzin, zanim można było przystąpić do trawienia, przy tym sposobie dla wytrawienia rysunku wystarcza zaledwie pół godziny; następnie przy dotychczasowych sposobach zachodziła często konieczność poprawiania odbitki na szkłe; obecnie jest to niepotrzebne, gdyż dzięki własnościom opisywanej farby odbitki otrzymuje się ostre, czyste, warstwą równą i dostatecznie grubą; wreszcie—zamiast konieczności zmywania żywicznego podkładu terpentyną, obecnie do zmycia tej farby wystarczy zimna woda. Przy tych wszystkich zaletach opisany sposób trawienia jest daleko łatwiejszy i wskutek tego znacznie tańszy, a otrzymane rysunki są czystsze i ostrzejsze.

B. Kr.

STATYSTYKA

zapotrzebowań materiałów budowlanych.

GUBERNIA WARSZAWSKA.

(Ciąg dalszy).

10. Kreda biała

(nieoczyszczona, oczyszczona — w kawałkach, tłuczona i mielona).

STACJA	1905 r.	1906 r.	1907 r.	1908 r.	1909 r.	1910 r.	1911 r.	1912 r.
	(w p u d a c h)							
Aleksandrów . . .	196	401	376	694	1.451	625	740	812
Bednary	—	—	—	—	—	—	—	—
Błonie	62	94	101	1.111	1.500	82	71	—
Brwinów	—	—	—	—	—	—	—	—
Brzezie	—	—	—	—	—	—	—	—
Celestynów	—	—	—	—	—	—	—	—
Ciechocinek	211	284	381	402	391	585	6.880	782
Czerniewice	—	21	—	36	—	40	117	92
Domaniewice	—	—	—	—	—	—	—	—
Falenica	50	—	—	06	—	—	—	1.822
Grodzisk	1.584	2.186	3.496	5.842	8.251	13.911	13.780	5.786
Jabłonna	85	—	—	—	—	07	1.828	—
Jackowice	—	—	—	—	—	—	—	—
Jaktorów	—	—	—	—	—	—	—	—
Kołbiel	—	—	—	—	—	—	—	—
Krośniewice	—	48	—	126	—	—	140	120
Kutno	5.693	7.852	6.894	11.386	7.497	13.291	11.904	11.876
Łowicz	1.475	2.030	2.678	3.601	1.497	2.908	2.330	2.940
Marki	—	6.756	12.601	8.700	6.151	6.140	5.474	10.188
Milanówek	—	—	—	—	—	—	—	—
Miłosna	34	—	—	—	—	—	—	41
Mrozy	—	—	—	—	—	29	—	—
Nasielsk	50	—	—	—	—	30	—	1.381
Nieborów	—	—	—	—	—	—	—	—
Nieszawa	98	101	218	362	117	168	149	339
Nowogeorgiewsk . .	40	—	—	570	—	—	—	930
Nowo-Mińsk	117	97	255	279	201	112	123	2.214
Nowy-Dwór	4.564	8.172	10.452	11.411	9.912	7.130	7.121	10.127
Otwock	1.178	1.400	715	131	816	965	1.851	926
Ożarów	—	—	—	—	—	—	—	—
Płochocin	—	—	—	—	—	—	—	—
Płyćwia	—	—	—	—	—	—	—	—
Pniewo	208	162	197	342	227	497	407	461
Praga	2.347	3.762	2.275	750	760	5.769	2.901	—
Pruszków	986	1.248	2.078	2.526	2.725	437	3.501	3.996
Radziwiłłów	—	—	—	—	—	—	—	—
Rembertów	—	—	—	—	—	—	—	—
Skierniewice	684	752	1.948	1.186	1.276	1.415	1.833	2.537
Sochaczew	—	14	—	21	—	—	16	1.810
Stanisławów	—	—	—	—	—	—	—	—
Teresin	—	—	—	—	—	—	—	—
Utrata	—	—	—	—	—	—	—	—
Warszawa	200.631	101.799	140.675	169.565	165.714	112.882	226.465	231.633
Wawer	—	—	—	—	—	—	—	—
Włochy	—	—	—	—	—	—	—	—
Włocławek	9.686	12.184	15.386	19.185	16.076	15.904	29.352	25.175
Wola (Gazownia) . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Wyszków	80	50	—	—	—	—	—	—
Żyrardów	900	1.986	2.124	1.942	2.062	1.619	4.395	6.385
Ogółem	230.959	151.399	202.850	240.174	226.624	184.546	321.378	322.373

11. Ochra w kawałkach i bryłach*).

STACJA	1905 r.	1906 r.	1907 r.	1908 r.	1909 r.	1910 r.	1911 r.	1912 r.
(w p u d a c h)								
Aleksandrów . . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Bednary	—	—	—	—	—	—	—	—
Błonie	—	—	—	—	—	—	—	—
Brwinów	—	—	—	—	—	—	—	—
Brzezie	—	—	—	—	—	—	—	—
Celestynów	—	—	—	—	—	—	—	—
Ciechocinek	—	—	—	—	—	—	—	—
Czerniewice	—	—	—	—	—	—	—	—
Domaniewice	—	—	—	—	—	—	—	—
Falenica	—	—	07	03	—	52	303	652
Grodzisk	—	—	—	—	—	—	—	—
Jabłonna	—	—	64	06	38	40	23	92
Jackowice	—	—	—	—	—	—	—	—
Jaktorów	—	—	—	—	—	—	—	—
Kołbiel	—	—	—	—	—	—	—	—
Krośniewice	—	—	—	—	—	—	—	—
Kutno	—	—	—	—	—	—	—	—
Łowicz	—	—	—	—	—	—	—	—
Marki	46	76	88	139	08	—	06	—
Milanówek	—	—	—	—	—	—	—	—
Miłosna	—	—	—	—	08	—	—	18
Mrozy	24	—	—	10	45	—	33	30
Nasielsk	50	—	78	46	46	85	36	86
Nieborów	—	—	—	—	—	—	—	—
Nieszawa	—	—	—	—	—	—	—	—
Nowogeorgiewsk . .	05	—	—	04	27	10	114	204
Nowo-Mińsk	174	19	166	150	84	321	87	186
Nowy-Dwór	43	—	48	29	190	132	55	412
Otwock	1.410	118	120	60	138	141	205	427
Ożarów	—	—	—	—	—	—	—	—
Płochocin	—	—	—	—	—	—	—	—
Płyćwia	—	—	—	—	—	—	—	—
Pniewo	—	—	—	—	—	—	—	—
Praga	09	784	147	833	282	89	—	—
Pruszków	—	—	—	—	—	—	—	—
Radziwiłłów	—	—	—	—	—	—	—	—
Rembertów	—	—	—	—	—	—	—	—
Skierniewice	—	—	—	—	—	—	—	—
Sochaczew	—	—	—	—	—	—	—	—
Stanisławów	—	—	—	—	—	—	—	—
Teresin	—	—	—	—	—	—	—	—
Utrata	—	—	—	—	—	—	—	—
Warszawa	4.192	6.294	6.716	10.685	10.554	16.254	12.081	12.409
Wawer	—	—	—	—	—	—	—	—
Włochy	—	—	—	—	—	—	—	—
Włocławek	—	—	—	—	—	—	—	—
Wola (Gazownia) . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Wyszków	—	—	40	—	168	27	54	98
Żyrardów	—	—	—	—	—	—	—	—
Ogółem	5.953	7.291	7.474	11.965	11.588	17.151	12.997	14.614

*) W wykazach kolei W.-Wied. znaleźliśmy tylko ogólną cyfrę przewiezioną koleją ochry, bez rozbitcia jej na poszczególne stacje, wobec czego przy stacjach tejże kolei żadnych cyfr nie wykazujemy.

(C. d. n.).

RÓŻNE.

Warszawa.

Po odbiciu tynku z muru b. kamienicy książąt mazowieckich, położonej na rynku Starego Miasta, przy zbiegu z ulicą Wąskiego Dunaju, okazało się, że dom na tym placu składał się z dwóch części, czyli dwóch domów, z których jeden miał wejście od rynku, drugi zaś od ul. Wązki Dunaj. Dopiero w XVIII wieku oba domy połączono. Wejście od Wąskiego Dunaju zamurowano.

Dom narożny od strony rynku posiada cegłę z XV w., 4-calowej grubości, ładnie fugowaną. Drugi dom, zwrócony frontem do ul. Piwnej--dawniej do ul. Wązki Dunaj, wzniesiony był częściowo z grubej cegły, ale fugowany w inny sposób, niż pierwszy, budowany był więc zapewne później.

Na budowę obu domów składały się wieki, gdyż kilkakrotnie budowle były niszczone przez pożar za czasów najścia szwedów, i za każdym razem ulegały zmianom na zewnątrz i przebudowie wewnętrznej.

W kilku miejscach znaleziono ślady „sgrafito”, t. j. ornamentacje w tynkach kolorowanych. Od strony Wąskiego Dunaju, oraz nad wejściem do sklepu Markwarta, znaleziono pod tynkiem prześliczne obramowania wnęk 5-metr. wysokości z cegły profilowanej, gotyckiej. Skarpy od strony Wąskiego Dunaju są urządzone niezbyt dawno i--zdaje się--że są niepotrzebne, bo mury fundamentów są tak grube i silne, że podparć skarpowych nie potrzebują; zapewne będą one usunięte, przez co zyskałaby ul. Wązki Dunaj, gdyż byłaby nieco rozszerzona.

Podług rysunku Vogla z końca XVIII wieku, nad atyką domu była nadstawa, na której były umieszczone tarcze herbowe mieszczańskie, t. zw. „gmerki”. Czwarte piętro dobudowano zapewne w zeszłym wieku. Towarzystwo miłośników historii, nabywszy ten dom pamiątkowy, wystąpiło do Tow. opieki nad zabytkami przeszłości w sprawie najbardziej celowej rekonstrukcji budowy. Tej pracy podjęli się z całą gotowością pp. architekci: Władysław Marconi i Jarosław Wojciechowski.

Dopiero po odbiciu tynków z całego domu i po zbadaniu gruntownem, co pozostało z czasów pierwotnych i co dodano później, będą mogli architekci opracować plan przebudowy kamienicy, celem nadania jej charakteru właściwego, zgodnego ze stylem epoki.

— Przygotowywane są plany przebudowy gmachów starej poczty przy pl. Wareckim, co ma nastąpić na jesieni roku przyszłego, gdy nowo zbudowany gmach będzie oddany do użytku publicznego.

— Fabryka Tow. Akc. Fr. Martens i M. Daab została zamknięta na czas nieograniczony, z powodu strajku robotników.

— Właściciele i mieszkańcy domów przy ul. Łochowskiej wszczęli starania o ułożenie na tej ulicy bruku, chodników, zaprowadzenie oświetlenia i t. p. porządków.

— Centralne Tow. Rolnicze w Warszawie nosi się z myślą pobudowania, w ciągu 3 do 6 lat, szeregu składów zbożowych trojakiemu typowi: o pojemności 250—400 tys. pud. w miejscowościach znacznego wywozu zbożowego, mianowicie w Ostrowcu, Jędrzejowie, Włocławku, Płocku, Wyszogrodzie, Kutnie, i w centrach największego spożycia zboża—w Warszawie Łodzi, Sosnowcu, Lublinie i Kaliszu; o pojemności 40—60 tys. pud. przy większych stacjach kolejowych i w miejscowościach nadgranicznych, i wreszcie małe składy włościańskie we wsiach kościelnych i gminnych. Koszty budowy są przewidywane jak następuje: 11 składów pierwszego typu o średniej pojemności po 300 tys. pud., licząc po 80 kop. za pud., razem 2,640 tys. rb.; 100 składów drugiego typu po 50 tys. pud., licząc po 70 kop. za pud.—3,500 tys. rb., i 300 składów małych po 4 tys. pud. po 60 kop. za pud.—720 tys. rb.

Lublin.

Magistrat otrzymał prośby kilku przedsiębiorców, starających się o uzyskanie koncesji na urządzenie w Lublinie elektrowni do oświetlenia miasta i sprzedawania energii elektrycznej osobom prywatnym. Magistrat żąda od petentów jednoczesnego podjęcia się przeprowadzenia w mieście tramwajów elektrycznych, rozumując, że sprawy zaprowadzenia oświetlenia elektrycznego nie można oddzielać od sprawy tramwajów i że obie te melioracje miejskie powinny być jednocześnie planowane i wykonane.

Kalisz.

Pewna grupa osób traktuje z zarządem m. Kalisza o budowę w tem mieście bydłobójni.

Sosnowiec.

Pan R., właściciel placów przy zbiegu ulic Szenowskiej i Fabrycznej, zamierza w roku przyszłym budować okazałe hale targowe.

— Majster ciesielski, p. Podsiadłowski, stara się o założenie cechu cieśli.

Kijów.

Towarzystwo popierania rozwoju przedmieścia Zwierzyńca przesłało na imię ministra wojny i ministra spraw wewnętrznych petycję o skasowanie niektórych ograniczeń, krępujących rozkwit tego przedmieścia a także zabudowywania się miasta w tę stronę, a uwarunkowanych bliskością fortecy. Jednocześnie rzeczzone Towarzystwo zwróciło się do zarządu miejskiego z prośbą o rozpoczęcie ze swej strony starań w tej samej sprawie, która również obchodzi miasto, i poparcie w ten sposób petycji Towarzystwa w obu ministerjach.

KOMUNIKACJE.

Warszawa.

Zarząd kolei Nadwiślańskich opracowuje projekt budowy drugiego toru od st. Łuków do Dębina długości 53 wiorsty.

Łódź.

Tow. łódzkich elektrycznych wązkotorowych kolejek podjazdowych otrzymało pozwolenie na budowę i eksploatację nowych linii: Zgierz—Ozorków, Pabjanice—Zduńska Wola, Łódź—Brzeziny—Koluszki oraz Ruda—Piotrków.

Kijów.

Zarząd kolei Południowo-Zachod. otrzymał z centralnego zarządu kolejowego w Petersburgu polecenie dokonania badań ekonomicznych następujących linii kolejowych: 1) od m. Niemczyn do st. Bychowiec—55 wiorst długości; 2) od st. Markuleszty do m. Soroki—30 wiorst; 3) od m. Olhopol do st. Bałta—62 w.; 4) od m. Rafałówka do st. Kiwercy—65 w.; 5) od st. Kamienka do st. Kodyma—35 w.

Jednocześnie tenże zarząd ma dokonać badań ekonomicznych i technicznych następujących linii kolejowych: 1) od m. Począjów do st. Krzemieniec—24 wiorsty długości; 2) od m. Jampol (gub. podolskiej) do st. Wapniarka—57 w.; 3) od m. Szepetówka do st. Jampol (gub. wołyńskiej)—63 w.; 4) od m. Braclawia do st. Wapniarka—40 w.; 5) od m. Zwinogródka do st. Zwinogródka—12 w.; 6) od m. Kaniów do st. Tahańcza—36 w.; 7) od m. Sawrań do st. Bałta—58 w.; 8) od m. Lipowiec do st. Lipowiec—15 w.; 9) od m. Lipowiec do st. Winnica—37. Wszystkie linie mają być szerokotorowe. Budowa ich będzie rozpoczęta prawdopodobnie na wiosnę r. 1914.

— Centralny zarząd kolejowy w Petersburgu zwrócił się do naczelnika kolei Pol.-Zachodniej z poleceniem dokonania

badania technicznych szerokotorowej kolei podjazdowej od st. Bar przez Jaltuszków do wsi Nowouszycy gub. podolskiej, długości 50 wiorst.

Taszkient.

Belgijsko-rosyjska grupa kapitalistów uzyskała pozwolenie na budowę 536 wiorst kolei od Wiernyj do Taszkientu.

Charków.

Zarząd dr. żel. Połudn.-Wschod. stara się o pozwolenie rozszerzenia swej linii od Charkowa do Penzy, a następnie dalej jeszcze w kierunku półn.-wschodnim do stacji Inza dr. żel. Mosk.-Kazańskiej. Cała długość wyniosłaby 885 w.

Murom.

W Ministerjum Komunikacji złożone zostało podanie inż. kom. Kisielewa o pozwolenie przeprowadzenia studjów na trasę dr. żel., łączącej miasto Murom z Kozłowem. Kolej posiadałaby długość około 390 wiorst.

Saratów.

Zarząd dr. żel. Razańsko-Uralskiej opracował projekty budowy pod Saratowem mostu na Wołdze, kosztem 9 milionów rb., lub też tunelu pod rzeką, kosztem 13 milionów rubli, chcąc w ten sposób unormować stałą komunikację pasażersko-towarową.

Irkuck.

Rząd bada obecnie sprawę budowy kolei elektrycznej pomiędzy Irkuckiem a Bodajbo, długości 180 wiorst, dla obsługi Leńskiego okręgu górniczego.

Istnieje również projekt budowy tramwajów elektrycznych w Irkucku wraz z mostem na Angarze, na potrzeby tychże tramwajów.

ROZPORZĄDZENIA i ZAWIADOMIENIA.

Ustawa mieszkaniowa. Do rady ministrów wniesiony został projekt ustawy mieszkaniowej.

Projekt oparty jest na następujących zasadach:

Pozwolenie na budowę lub przebudowę gmachu nie może być udzielone bez aprobaty lekarza miejskiego lub rządowego.

Nowy gmach nie może być zamieszkały przez nikogo przed oględzinami komisji sanitarnej.

Ustawa wymaga dostatecznego oświetlenia dziennego w piętrach niższych, reguluje wysokość gmachów, pochyłość dachów i wymaga, by z tyłu gmachu mieszkalnego

znajdowała się koniecznie minimalna niezabudowana przestrzeń.

W lokalach, przeznaczonych dla lokatorów, każdy pokój musi posiadać okna, przestrzeń jego powinna wynosić przynajmniej 2 sążnie kwadr., wysokość zaś $3\frac{3}{4}$ arszyna.

Przyrządy ogrzewalne muszą zabezpieczać temperaturę minimum $+12^{\circ}\text{R}$. Klatki schodowe muszą być ogrzewane, posiadać okna i przyrządy wentylacyjne.

Suteryny w gmachach nowych i przebudowanych nie mogą być zamieszkiwane, w gmachach zaś już istniejących mogą być użytkowane z pozwolenia rad miejskich, ale tylko wówczas, o ile występują o $1\frac{3}{4}$ arszyna powyżej gruntu i posiadają $3\frac{1}{2}$ ar. wysokości.

Poddasza powinny odpowiadać wszystkim przepisom, ustanowionym dla zwykłych mieszkań.

Ustawa dotyczy również gmachów rządowych,

O wprowadzeniu jej w życie w miastach mniejszych i osadach podmiejskich zadecydować ma rada ministrów.

O ile nam wiadomo, Koło Architektów w Warszawie wybrało komisję, która od dłuższego czasu nad temi zagadnieniami pracuje. Byłoby pożądanem, by władze przy

rozpatrywaniu swojego projektu, uwzględniły i ten Koła Architektów, który ze względu na warunki miejscowe — może zawierać cenne dla nas różnice. (Przyp. red.).

Piotrków. Gubernator piotrkowski przesłał władzom administracyjnym okólnik treści następującej:

„Doszło do mojej wiadomości, że bez względu na rozporządzenie z dnia 18 czerwca r. b., tynkowanie nowowzniesionych domów odbywa się przed terminem, przez prawo przewidzianym. Jednocześnie okazało się, że wiele osób, pociągniętych za to przewinienie do odpowiedzialności, nie przewidywa przedwczesnego tynkowania nowowzniesionych domów.

Postępowanie takie uważam za niedozwolone i bezprawne, wobec czego polecam przedsięwziąć najsurowsze środki, aby na przyszłość, w razie skonstatowania tego rodzaju przewinień, nie tylko tynkowanie, ale wszelkie roboty na danej budowlu były niezwłocznie wstrzymane.”

Następnie podane ma być do wiadomości publicznej, że w razie niezastosowania się do prawnych wymagań władzy, kierownicy budowy, czy to właściciele domów czy upoważnione przez nich osoby, na zasadzie punktu VI przepisów obowiązujących, karani będą w drodze administracyjnej.

SPRAWY SĄDOWE.

Data wniesienia	Wydział sądu	Termin sprawy	Powód (Pozwany)	Pozwany	Przedmiot	UWAGI
14/VIII r. b.	IV	27/VIII	Zambrzycki Michał	Korecka Marja	738 rb. za nadbudowę domu	Sąd postanowił dopuścić do sprawy razem z pozwaną, jako osobę trzecią, Helenę Korecką.
21/VIII r. b.	IV	15/IX	Garczyński Franciszek	Szaja Stanisław i Aron Adolf Kanelbaum	13.420 rb. 38 kop. za budowę domu	Zasądzono zaocznie 13.420 rb. 38 k. z 6% od dn. wniesienia powództwa i 700 rb. 48 kop. kosztów.
26/IX r. b.	VIII	13/X	Roszkowski Bernard	Józef i Franciszek Cygan	1.968 rb. 32 kop. za roboty techniczne	Nastąpiło pogodzenie się stron.
20/X r. 1911	VIII	6/X	Hirschbejn Chaim	Szenman Henryk	1.100 rb. za roboty ciesielskie	—
4/IV r. b.	VIII	13/X	Roszkowski Bernard	Leck Majer i Gitla małż. Zatorscy i Chuna i Necha małż. Blumenkranz	6.790 rb. za roboty techniczne	Sąd postanowił zobowiązać pozwanych przedstawić w ciągu 10 dni projekt i kosztorys robót, dokonanych przez powoda.
25/IX r. b.	IV	16/X	Aleksander Cieśla	Czesław i Marja małż. Buczyńscy	641 rb. za roboty wodociągowe i kanal.	Zasądzono zaocznie 641 rb. z 6% od d. wniesienia powództwa i 52 rb. 79 kop. kosztów.
4/III r. 1910	VII	15/X	St. Pobratym	Komitet Ciesielskich Zakł. Lecznicych	440 rb. 50 kop. za budowę kęgielni	Sąd postanowił zbadać świadków przez sędzię pokoju m. Nieszawy.
6/XII r. 1912	VII	8/X	Cheberg Molcan	Komitet Budowlany Czerminowskiej gminy	2.861 rb. 20 kop. za budynki gminne	—
2/IX r. b.	VIII	20/X	Niemiec. Tow. Gazowe	Hecel Werkstell	650 rb. za roboty instalacyjno-gazowe	Wyznaczono badanie świadków.

POŻARY.

Dla orientacji interesowanych, dokąd winni zwrócić uwagę dla otrzymania zamówień budowlanych.

Włocławek.

Palarnia kawy Hermana Służewskiego przy ul. Szerokiej.

Wornie, pow. telszewski.

Folwark Połukście, należący do dóbr biskupa żmudzkiego.

LICYTACJE NA DOSTAWY i BUDOWY.

Warszawa. Zarząd Wojennego okr., d. 11 listopada o godz. 12 w poł., na rozszerzenie i odnowienie klubu oficerskiego Wołyńskiego pułku, od sumy rb. 22.837 12 kop.

Suwałki. Izba Skarbowa, d. 27 października o godz. 12 w poł., na budowę 1 piętrowego domu, studni, stodoły i ustępów, od sumy 43644 rb. 42 kop. Kaucja wymagalna — 50%.

Piotrków. Urząd gubernialny, d. 11 listopada, na budowę szosy długości 6 wiorst 449 sążni, od sumy 28578 rb. 91 kop.

Zawichost. Urząd gminny, dnia 12 listopada, o godz. 12 w poł. na budowę rzeźni od sumy 6093 rb. 85 kop.

Przytyk. W ójt gm. Przytyk pow. Radomsk, d. 12 listopada o godz. 11 rano na budowę rzeźni i eksploatację tejże, na 12 lat.

Kielce. Rząd gubernialny, dn.

14 listopada o godz. 1 pp. na przebudowę dróg i mostów.

Zgierz. Magistrat, d. 10 listopada o godz. 11 rano, na budowę 16 żelaznych i 1 drewnianego, mostu od sumy 13870 rb. 45 kop.

Władystok. W roku bieżącym odbędzie się przetarg na roboty ziemne przy pogłębianiu i ulepszeniu portu handlowego we Władystoku. Przypuszczalne roboty te wyniosą 5 i pół mil. rubli, zaś koszty przygotowawcze — 475 tys. rubli.

Władystok. W Zarządzie Korpusu kadetów d. 1 listopada st. st. odbędzie się przetarg na otoczenie parkanem żel.-betonowym korpusu kadetów, od sumy 27 tys. rb.

Petersburg. Zarząd wewnętrznych komunikacji wodnych i lądowych zamierza w najbliższym czasie ogłosić przetarg na roboty regulacyjne na rz. Donie. Budowa dziewięciu śluz żelaznych wyniesie około 5900 tys. rubli. Wyrobów żelaznych potrzeba będzie do tych robót na sumę 1285 tys. rubli, zaś cementu za 685 tys. rubli.

Niżej wymienione licytacje pomieszczone są w № poprzednim.

Dnia	Miejscowość	Przedmiot
12/XI	Warszawa.	Budowa sufitu i dachu na więz. Pułtusk.
6/XI	Łódź.	Usunięcie domu i budynków.
10/XI	Kalisz.	Roboty szosowe.
28/X	Jabłonna.	Budowa domu.
27/X	Włocławek.	Przebudowa kazarm i mostów i in. roboty.
12/XI	Zawichost.	Budowa rzeźni.
11/XI	Włocławek.	Przebudowa domów miejskich.

PP. Architekci, Biura i Przemysłowcy Budowlani

proszeni są o nadsyłanie do redakcji zdjęć fotograficznych projektowanych lub wykonanych robót, ulepszeń i nowości, dla bezpłatnego pomieszczenia tychże w Wiadomościach Budowlanych.

Pożądaną jest dołączenie opisu zdjęć, podanie wykonawców, rozmiaru i kosztu budowli, użytych materiałów i t. p.—wogóle ciekawszych szczegółów. Ujęcia notatek w opis literacki podejmuje się redakcja bezinteresownie.

WYKAZ BUDOWLI*)

projektowanych oraz zatwierdzonych od 17/X do 24/X.

NB! Przedruk wzbroniony.

- Warszawa.** Al. Jerozolimska (49) 1582. H. Perłowska. Przeróbki w domu i bud. part. ofic.
 Wronia (10) 5058. A. Leśniewski. 3-piętr. oficyna i ustępy.
 Krochmalna (87) 5002. K. Machlejd. Winda elektr. o sile 10 koni.
 Książęca (11) 1747. G. Cybulski. Pracownia do wyrobu siatek gazowych.
 Ogrodowa (51) 860. Berek Posner. 4-piętr. ofic. na fabr. wyr. trykot. (pl. zam.).
 Sochaczewska (4) 5767/8. Lewandowski. Ustępy, stajnia i szopy.
 Mokotowska (67) 1661. W. Patulski. Przeróbki w domu i bud. służb.
 Płocka 6926. Grotolska. Parterowy dom i 1-piętr. ofic.
 Leszno 6206. K. Mieszczański. Nadbudowa piętra.
 Nowe Miasto (17) 345. B. Jaskiewicz. 4 piętr. dom i oficyny, nadbudowa 1-pię-
 trowej oficyny i nadbud. 2-ch pięter na 2-piętr. oficynie.
 Przyrynek (15) 1911/12. W. Wąsowicz. Nadbud. 2-ch pięter.
Czyste. F. Bonka. 3-piętr. dom i oficyny.
Grodzisk. H. Wilner. 1-piętr. oficyna na fabr. pończoch.
Wyszków. Huta szklana.
 J. Cudny. Zbiornik do nafty.
Nacpolsk pow. Płoński, gm. Naruszewo. St. Antczak. 2-piętr. mur. młyn.
Pułtusk. W. Cywiński. Budynek dla kuźni, stolarni i szopy.
Włocławek. W. Kąkiel. Part. oficyna.
Skierniewice. J. Flakowski. 1-piętr. oficyna, szopy i ustępy.
Warka. Biernacki. Murow. szopa dla bydła.
Łódź. róg Św. Łucyi, Benedykta i Zakątnej. Br. Bukiet. Murow. parterowa fabryka.
 Wulczańska 140. I. Bennich. Nadbudowa trempla na 2-piętr. domu.
 Dzielna 49. I. Baumgold. 3-piętr. murowany dom i oficyny.
 Aleksandrowska 134 A. Wolf. 2-piętr. dom murowany.
 Św. Łucyi 8. I. Sowiak. Parterowa kuźnia murowana i szopa.
 Konstantynowska 46. G. Wąsowicz. Parterowy budynek murowany.
 Pańska 23. J. Kogan. 1-piętr. budynek murowany.
 Wólczańska 19. E. Gentszel. Parterowa murowana szopa i filtry.
 Zawadzka 36. H. Król. Nadbudowa 4-go piętra na 3-piętr. domu.
 Szkolna 34. W. Auerbach. Dwie 3-piętr. murowane oficyny.
Częstochowa. Aleksandrowska 16. S. Wejnberg i Ko. Zamiana podłóg drewnianych na
 żelazno-betonowe.
 S-go Władysława. K. Mikiewicz. Parterowy dom murowany.
 Stradomska 4. Ł. Ajzykiewicz. 1-piętr. dom murowany.
 Teatralna 41. M. Rejcher. 2-piętr. murowany dom i oficyny.
Piotrków. Niecała. P. Oryński. 1-piętr. oficyna murowana.
 Polna 4. S. Kwiatkowski. Parterowy murowany dom.
Będzin. Sielecka 4. Małż. Król. Nadbudowa 1 piętra na parterowej oficynie.
 Sławkowska 50. Małż. Honsk. Przeróbka drzwi.
Brzeziny. Sw. Anny 156. S. Piotrkowska. 2-piętr. murowany dom i oficyna.
Zgierz. Błotna 195. J. Kralkowski. 1-piętr. dom murowany.
Noworadomsk. Długa 137. Małż. Pośpiech. Parterowa murowana oficyna.
Sosnowiec Główna 18. W. Ciechanowski. Nadbudowa 2-go piętra na 1-piętr. domu.
 Policyjna. Ł. Sojka. Part. murowany sklep.
 Teatralna. Sosnowicka Elektr. stacja miejska. Schody wewnętrzne i parter. skład.
Ragoszcz. pow. Łódzki. Langówek 4. J. Lange. Drewniane budynki gospodar.
Tomaszów. Polna 149. F. Więclawski. Dwa okna wystawowe do sklepów.
 Róg Jerozolimskiej i Polnej. F. Więclawski. 2-piętr. murowana oficyna.

*) W rubryce tej podajemy budowę nie tylko zatwierdzone, lecz i projektowane, których budowa ma się rozpo-
 cząć niebawem lub w przyszłości.

Bałuty. pow. Łódzki. I. Walczak. Part. drewniana oficyna.
Aleksandrowska 22. A. Lange. Drewniane part. budynki.
Nowo-Sikawska 22. T. Leszczyńska. Parterowy murow. budynek.
Dworska róg Franciszkańskiej. K. Sztark. Part. drewn. szopa.
Rokicie-Nowe. Nowo-Pabjanicka. B-cia Szkudlarscy. Part. drewniany dom i oficyna.
Chojny. Dębowa 13. F. Rau. 1 piętr. mur. dom i parterowa oficyna.
Aleksandrów. pow. Łódzki. Bankowa. A. Kesler. Part. dom murowany.
Nowosulna. pow. Łódzki. G. Gryning. Murowany 2 piętr. młyn mechaniczny.
Piotrków. Małż. Grynszpan. Nadbudowa 1 piętra na parter. magazynie.
Łódź. Hotel „Sawoy“. Krótka 6. Przeróbka mansardów.

POZWOLENIA NA PARKANY.

Podania wniesione w ciągu ostatniego tygodnia do Magistratu Warszawskiego o pozwolenie na zajęcie gruntu miejskiego pod budowę parkanów.

Książęca 1852 Bychłowski.
Raszyńska 856. Nusyn Erlich.

Średnia (Praga) 1232. Henryk Barański.

Ceny materiałów budowlanych.

C e g ł a.

dane z Sekcji Ceglarskiej przy Tow. Przem. Król. Pol.

Cegła ręczna rb. 19.— za 1000 sztuk
„ maszynowa „ 21.— „ „ „
„ dęta „ 21.— „ „ „

z dostawą na plac budowy w Warszawie.

C e m e n t.

(podług notowań Cent. Biura sprzedaży Portland-Cem.).

Ceny *hurtowe* za beczkę wagi 10 pud. btto. franco, wagon stacja kolejowa, *przy dostawach wagonowych*.

Ziemia Warszawska. Wyszaków, Mrozy 4.40 Warszawa Petersburska, Warszawa Kaliska, Praga Nadw. Marki, Kołbiel, Stanisławów, Tuszcz, Wołomin, Warszawa Kowelska, Warszawa Brz., Rembertów, Miłosna, Nowo-Mińsk, Wawer, Falenica, Otwock, Celestynów 4.30. Warszawa Obwodowa 4.25. Płochocin, Błonie, Teresin, Sochaczew, Bednary, Domaniewice, Milanówek, Brwinów, Pruszków, Włochy, Warszawa, W.W., Ożarów, Nieborów, Skierniewice, Radziwiłłów, Żyrardów, Jaktorów, Grodzisk, Jackowice, Łowicz W. W., Jabłonna, Nowy-Dwór, Modlin, 4.20. Pływień, Nasielsk, Świercz, 4.10. Pniewo, Kutno 4.00. Chodecz, Krośnice, Ciechocinek, Aleksandrów [Pogr., Włocławek, Nieszawa, Czerniewice 3.85.

Ziemia Wileńska. Bierzewicz, Nowodruk, Stary Dwór, Woropajewo 5.00. Goduciszki, Postawy 4.90. Zaczatje, Ziabki, Lyntupy, Rozłogi 4.80. Budstaw, Królewszczyna, Parafjanowo 4.75. Alechnowice, Wilejka, Krzywicz, Kukuciszki, Radoszkowice, Święciany, Sytgudyszki, Usza 4.70. Bezdany, Wojgiany, Hudogaj, Dukszty, Zalesie, Ignalino, Kiena, Listopady, Mołodeczno, Nowo-Swęciany, Podbrodzie, Połogany, Prudy, Smorgoń, Soły, Turment 4.65. Gawja, Juraciszki 4.60. Anastasiewsk, Artyleryj, Bastuny, Biniakonie, Wilno, Daugi, Żosle, Koszedary, Landwarowo, Lida, Marcinkańce, Nowo-Wilejsk, Niemen, Niemen Przyst., Olita, Olkieniki, Orany, Porubanek, Potarańce, Rożanka, Rudziszki, Skrzybowo, Jaszuny 4.55.

Ziemia Mińska. Baranowice, Żerbitówka, Pińsk, Pińsk-Przystań, Skobelewski obóz, Juchnowice 4.50. Zamirje, Zaozierje, Łowcza, Luniniec, Lachowice, Parchońsk, Pogorelce 4.55. Widibor, Hancewicze, Horyń, Diedówka

Działowicze, Łochwa, Malkowicze, Mikaszewicze, Niegorełoje, Sinkiewicz, Stołbcy 4.60. Żytkowicze, Kanał, Kopcewicz, Luszcz, Staruski, Czuczewicze 4.65. Borysów, Witgensztejsk, Żodyn, Izjasław, Kojdanowo, Kołodyszce, Korzewka, Kocury, Mińsk, Michanowicze, Mozyr, Prjaimino, Ptycz, Ratomka, Rudeńsk, Fanipol 4.70. Babicz, Wasilewicz, Holewice, Demechy, Nachow 4.75. Berezyna, Bobrujsk, Werejce, Werchutino, Daraganowo, Derewce, Krasny Brzeg, Osipowicz, Puchowicz, Rynia, Rzeczycza, Stare-Drogi, Talka, Tatarka, Urzecz, Falicze, Jakimówka, Jasień 4.80. Abramowska, Horodzianka, Żornówka, Zawiszyn, Łapicze, Chojniki 4.85.

Ziemia Grodzieńska. Białowieża, Białystok, Bielsk, Bielany, Wysokie Litewskie, Hajnówka, Grygorowce, Grodno, Domaczewo, Zakrucin, Kleszczele, Knyszyn, Krasnostocka Platforma, Kuźnica, Lewicka, Łyszczyce, Małoryto, Mońki, Nowokamienna, Nurzec, Ossowiec, Porze, cze, Sokółka, Starosielce, Strabla, Stradecz, Fronołowo, Czeremcha, Czarna-Wieś, Andrzejowce, Berestowice-Brześć Lit. Waliły, Wołkowysk, Wólka, Grynki, Doma, nowo, Dniepro-Bug., Drohiczyn, Żabinka, Rzednia, Zelwaissa, Kobryń, Kossowo, Liniewo, Mołczadz, Mosty, Muchawiec, Narewka, Nowogródek, Oziernica, Podroś, Pogodino, Swistocz, Skidel, Slonim, Snitowo, Tewle 4.50.

Ziemia Piotrkowska. Stryków, Główno, Tomaszów Piotrkowski, Łódź Kaliska, Łódź Fabr., Łódź Karolew, Pabjanice, Zgierz 4.20. Koluszki, Słotwiny, Rogów, Łask 4.10. Baby, Wolborka, Rokiciny 4.00. Rozprza, Piotrków 3.90. Kamieńsk, Gorzkowice, Koniecpol 3.85. Noworadomsk, Widzów, Złoty Potok 3.80. Hantke 3.75. Kłomnice, Częstochowa Herbska 3.70. Częstochowa, Rudniki, Ostrowy, Blachownia, Herby 3.65. Poraj, Myszków, Zawiercie 3.60. Strzemieszyce W. W., Strzemieszyce Nadw., Sosnowiec Nadw. Zagórze, Pogoń, Niwka, Granica W. W., Granica Nadw., Łazy, Ząbkowice, Dąbrowa W. W., Dąbrowa Nadwiśl. Będzin, Sosnowiec W. W. 3.55.

Ziemia Kielecka. Suchedniów, Łęczna 4.15. Zagnańsk i Tumlin 4.10. Kielce i Sitkówka 4.05. Chęciny i Miąsowa 4.00. Jędrzejów, Potok i Małogoszcz 3.95. Sędziszów, Przysieka i Włoszczowa 3.90. Miechów i Jeżówka 3.85. Wolbrom 3.75. Olkusz, Bukowno i Slawków 3.65. Rabsztyn 3.60.

Ziemia Lubelska. Iwangród 4.20, Lubartów 4.25. Lublin i inne 4.00.

Ziemia Łomżyńska. Czerwony Bór, Małkinia, Pa-sieki, Wnory, Kruszewo, Łapy, Szepietowo, Czyżew, Ostrolęka, Gucin, Komarowo 4.50. Grajewo 4.20.

Ziemia Kaliska 4.00 oprócz: Radliczyce, Sieradz Zduńska Wola 4.10.

Ziemia Radomska. Wierzbnik, Kunów, Ostrowiec, S ydlowiec, Sieciechów, Garbatka, Zagożdżon, Jedlnia, Radom, Rożki, Jastrzab, 4.30. Skarżysko, Bliżyn, Nie-klaf, Końskie, Opoczno 4.20.

Ziemia Płocka 4.00.

Ziemia Wolińska. Bobły, Włodzimierz-Woł., Lubli-niec, Owadno, Turyjsk 4.70 Dąbrowica, Udryck 4.60. An-tonówka, Zabłocie, Kowel, Krymno, Maniewiczze, Moszcza-ny, Czartoryjsk, Myzowo, Powursk, Rafałówka 4.50. Za-wale, Maciejów 4.40.

Ziemia Suwalska. Augustów, Puńsk, Simno, Suwał-ki, Szestakowo 4.50. Wierzbolowo, Wytkowyski, Kozło-wa Ruda, Mawruce, Pilwiszki 4.20.

Ziemia Siedlecka. Sobolew, Życzyn, Wilga, Pila-wa 4.40. Siedlce i inne 4.50.

Wapno niegaszone.

franco st. Kielce franco st. Warszawa Wied.
Pud 14,5 kop. 20,36 kop.

Korzec 6 1/2 pudowy w sprzedaży detalicznej rb. 1 k. 35.

Piece wapienne: „Panikiewski i S-ka” pod Chęcina-mi i „Lipszyc” pod Kielcami stanęły, co wpłynęło na zmniejszenie podaży. Wobec podrożenia cen węgla i ro-bocizny, a także nowych kosztów, wywołanych tworze-niem kas chorych i obowiązkową asekuracją robotników — przewidywana jest pewna wyżka cen na wapno.

Drzewo.

	Łokieć b.	Metr sześcienn.	Metr bieżący
Kantówki 5"X5"	kp. 11		Rb. kp. 19
" 5"X6"	" 14		" " 24 1/4
" 6"X6"	" 17		" " 29 1/2
" 6"X7"	" 20 1/2	Rb. 17 kp. 15	" " 35 1/2
" 7"X7"	" 24 1/2		" " 42 1/2
" 7"X8"	" 28 1/2		" " 49 1/2
" 8"X8"	" 33		" " 57 1/4
" 8"X9"	" 39	" 17 " 80	" " 67 3/4
" 9"X9"	" 47 1/2	" 18 " 75	" " 82 1/2
" 9"X10"	" 59	" 20 " 75	" 1 " 02
" 10"X10"	" 66	" 20 " 75	" 1 " 14 1/2
Półowizn. 3"X6"	kp. 9 1/4	Rb. 18 kp. 75	" " 16
" 3 1/2"X7"	" 13 1/2	" 18 " 60	" " 23 1/2

Deski ob. wsz. grb.	do 6 1/2" i 7" i 7 1/2" i 8" i wyż.	kp. 55	" 23	" —
		" 58	" 24	" 25
		" 62	" 25	" 95

Dębina 2 1/2" na stopnie schodowe	" 90	" 37	" 65
Łaty wszyst. wym.	" 55	" 23	" —
Sośnina stol. № 0	" 75	" 31	" 25
wszyst. grub. № 1	" 68	" 28	" 25
Klasowe 1 1/2" № III kopa 9 łokc.	" 36		
Półczyste 5/4"	" 11	" .	" 34
Podłogowe. 1 1/2"X7"	" 11	" .	" 4
" 1 1/2"X8"	" 11	" .	" 67 kop. 20.

UWAGI: 1) Ceny powyższe rozumieją się z dostawą ze składów drzewa.

2) Przy drzewie kantowym do grub. 8"X8" włą-cznie, za sztuki dłuższe od 13', a przy grubościach 8"X9" i wyżej, za sztukę dłuższe od 11 1/2', bierze się często o 10—15% drożej.

Suwałki.

Hurtownicy leśni w guberni suwalskiej, połączy-wszy się z hurtownikami guberni grodzieńskiej, utworzyli

syndykat, celem uporządkowania handlu wywozowego. Skutkiem dotychczasowej wzajemnej konkurencji, handel drzewem odbywał się na zasadach tak nieprawidłowych, że korzystały z nich, a nawet wyzyskiwały je firmy nie-mieckie, z wielką szkołą dla kupców drzewnych wspo-mnianych dwu okręgów. Dzięki porozumieniu miarodaj-nych hurtowników, zaofiarowanie odbywać się będzie w harmonii z położeniem rynków zagranicznych, dla uni-knięcia nadmiernej podaży. W sferach zainteresowanych obiecują sobie, że w ten sposób nastąpi uzdrowienie sto-sunków handlu drzewnego. Porozumienie takie w innych okolicach Królestwa Polskiego również byłoby pożądane.

Żelazo.

Cena belek wynosi rb. 1.80 i korytek rb. 1.85 przy dostawie ze składów w Warszawie za pud wagi teoretycznej.

Dla uniknięcia sprawdzania wagi na budowie, usta-nowione zostały ceny na miarę:

№ 8	Rb. —.79 1/2.	№ 38	Rb. 10.43 3/4
№ 10	" 1.08 3/4	№ 40	" 11.49
№ 12	" 1.42 1/4	№ 10	" 1.46 3/4
№ 13	" 1.47 1/4	№ 10 1/2	" 1.87 1/4
№ 14	" 1.64 3/4	№ 12	" 1.77 3/4
№ 15	" 1.84 1/2	№ 14	" 2.05 1/2
№ 16	" 2.06 1/2	№ 14 1/2	" 1.92 3/4
№ 18	" 2.38 1/2	№ 16	" 2.32 3/4
№ 20	" 2.86 3/4	№ 18	" 2.59 1/2
№ 22	" 3.38 1/2	№ 20	" 3.01
№ 23	" 3.66	№ 22	" 3.54 1/2
№ 24	" 3.94 1/2	№ 23 1/2	" 3.73 3/4
№ 26	" 4.57	№ 24	" 4.03 1/4
№ 28	" 5.23	№ 26	" 4.42 1/2
№ 30	" 5.91 1/4	№ 28	" 5.09 1/2
№ 32	" 6.66	№ 30	" 5.76
№ 34	" 8.04 3/4	№ 30 100m/m.	5.52 1/2
№ 36	" 9.24 1/4		

za metr bieżący z pocięciem i dostawą na plac budowy w obrębie Warszawy i Pragi.

Cena zasadnicza żelaza okrągłego do robót że-lazobetonowych, żelaza bednarskiego do sklepień, żela-za kwadratowego, płaskiego i kąтового wynosi obecnie, wymiarów normalnych rb. 1.65 i wymiarów nienormal-nych rb. 1.69 za pud wagi rzeczywistej.

Piasek i żwir.

Żwir 1 mtr.³ — rb. 5.—
Piasek " — " —.50

loco brzeg rzeki.

Z powodu niejednokrotnych i długotrwałych powo-dzi, składnicy nie byli w możności przygotowania potrze-bnych zapasów, wobec czego ceny na piasek i żwir uległy obecnie znacznej, bo 25% wyższe.

Gips.

Na wagony Ze składu
Korzec 5 pudowy rb. 1.85 rb. 2.20

Blacha żelazna cynkowana.

28"X56" ang.	
8, 9, 10, 11, 12	
rb. 4.45 4.35 4.20 4.10 4.05	
30"X60" ang.	
10, 11, 12	
rb. 4.45 4.35 4.25	

za pud w gatunku najwyższym specjalnym, franko plac budowy w Warszawie, z dostawą natychmiastową.

Blacha żelazna cynkowana w gatunku zwykłym z deseniem „w kwiatki” obecnie nie wyrabia się.

Spis stowarzyszeń i instytucji mających styczność z budownictwem.

Patrz Nr. 20-ty r. b.

Drobne ogłoszenia.

Dla poszukujących pracowników lub pracy drobne ogłoszenia bezpłatnie. O ile adres nie jest w ogłoszeniu wskazanym, to prosimy składać oferty pisemne w redakcji Wiad. Bud. dla wskazanego w ogłoszeniu znaku lub cyfry z powołaniem się na numer ogłoszenia.

Poszukiwani.

Technika budowlanego z akwizycją poszukuje się. Jerozolimka 21 m. 5, telef. 72-36. 23

Zarząd ziemstwa gub. Jekaterynosławskiej poszukuje inżyniera gubern. z płacą rb. 4000 rocznie i dodatkiem rb. 680 co pięć lat. 25

Podmajstrzy murarski potrzebny do biura budowlanego. Wynagrodzenia rb. 15 tygodniowo. Oferty nadsyłać do biura „Architekt” Lublin, Krakowskie 80. 26

Poszukiwany wspólnik do dobrze prosperującego, wyrobionego interesu technicznego na prowincji z kapitałem 7-miu tys. rb. oraz udziałem w pracy technicznej lub handlowej. Oferty pod „E. M.” upr. składać w Centr. biurze Ogł. L. i M. Metzl i S-ka, Warszawa, Marszałkowska 130. 27

Potrzebny zdolny podmajstrzy murarski. Solec 103 Ceglowski, tel. 96-18. 28

Rada miejska m. Rewla poszukuje inżyniera specjalisty od planowania miast. Pensja rb. 4000. Oferty należy przesyłać do 15 października st. st. 29

Zarząd m. Carycyna poszukuje inżyniera, zarządzającego elektrownią miejską. Pensja rb. 3000. 30

Poszukujący zajęcia.

Architekt w królewsko-praskim zakładzie egzaminowany, technik budowlany, z doskonałą praktyką, rutynowany kupiec, zupełnie samodzielny w powierzonych pracy, wykwalifikowany rysownik, wykonuje wszelkie podkłady do budowy domów mieszkalnych, kupieckich, fabrycznych etc. oraz wszelkie obliczenia i kalkulacje, daty zrealizowania obiektów budowlanych. Pracując z wielkim powodzeniem w Berlinie, tylko na stanowiskach kierujących, szuka odpowiedniego szerszego pola pracy i orientacji w Warszawie. Świadczenia pierwszorzędne. Oferty proszę nadsyłać do red. Wiad. Bud., dla E. P. 81

Majster ciesielski pracował jako kierownik budowlany, obeznany dobrze z robotami murarskimi, poszukuje odpowiedniego zajęcia. Łaskawe oferty do redakcji „Wiad. Bud.”, pod I. S. 82

Technik budowlany z dłuższą i wielostronną praktyką biurową i budowlaną z ukończeniem szkoły budowlanej w Niemczech, poszukuje zajęcia w miejscu lub na wyjazd. Oferty do red. Wiad. Bud. dla W. B. 83

Inżynier-Architekt, dyplom zagraniczny z 3-letnią praktyką biurową i budowlaną za granicą i w Warszawie poszukuje odpowiedniej posady od 1 października. Oferty do Red. Wiad. Bud. dla „Z. D”. 84

Młody człowiek z dwuletnią praktyką poszukuje miejsca dozorca budowlanego. Oferty dla M. P. 69 do Red. Wiad. Bud. 85

Młody, energiczny technik budowlany z czteroletnią praktyką biurową i budowlaną, znajomością żelbetu i rysunków, prosi o zajęcie biurowe. Łaskawe oferty: Łowicz, gub. Warsz. Postęrestante I. B. 86

Technik — wychowanek szkoły Wawelberga i Rotwanda z 4-letnią praktyką mechaniczną i budowlaną, poszukuje posady. Piotrków, ul. Kałuska 49-1. 87

Architekt młody, kawaler, z 9-letnią praktyką biurową i na budowie w kraju i zagranicą poszukuje odpowiedniej posady w biurze lub jako kierownik budowy. Łaskawe oferty proszę składać w red. „Wiad. Bud.” dla „A. M.” 88

Technik, ceglarski, z 12-letnią praktyką zagranicą

na, obeznany z budową pieców, maszynami ceglarskimi, z wyrobem dachówek, cegieł, dren, paleniem wapna i łomem kamienia, poszukuje posady. Oferty do red. „Wiad. Budowl.”, dla „Krakowianina”. 89

W. W. P. P.

Inżynierów, Budowniczych i Przedsiębiorców uprasza technik budowlany z ukończoną praktyką murarską i długoletnią praktyką biurową o zajęcie przy sprawdzaniu lub zestawianiu rachunków budowlanych lub robocie planów do zatwierdzenia, oraz wykonawczych. Łaskawe oferty dla „Praca” do red. „Wiad. Bud.” 90

Technik budowlany z wieloletnią praktyką w biurze i na budowie, poszukuje posady stałej; specjalność sprawdzanie i sporządzanie kosztorysów i rachunków budowlanych wszelkich gałęzi, połączonych z budowlą oraz robota planów do zatwierdzenia i roboczych. Na żądanie poważne referencje. Łaskawe oferty sub. „Doświadczonemu”, do redakcji „Wiad. Bud.” 91

Zarządzający i kierownik Przemysłu Ceramicznego (Izraelita) z długoletnią praktyką i doświadczeniem wszystkich w zakresie cegieł, ni wchodzących fabrykatów, poszukuje miejsca z pensją ewentualnie na akord, świadectwa do dyspozycji. Oferty w redakcji „Wiad. Bud.” dla „Fachowca”. 92

Treść № 43. Ze stowarzyszeń. Wpływ powłoki ścian i sufitów na akustykę. Grzyb drzewny. Kement w wodzie słodkiej. Pociąganie ścian zewnętrznych. Trawienie na szkło i kamieniach glazurowanych. Statystyka zapotrzebowania materiałów budowlanych. Różne. Komunikacje. Rozporządzenia i zawiadomienia. Sprawy sądowe. Pożary. Licytacje na dostawy i budowy. Wykaz budowli. Pozwolenia na parkany. Ceny materiałów budowlanych. Spis stowarzyszeń. Drobne ogłoszenia.

Wydawca i kierownik pisma Inż. K. Kułakowski.

Redaktor: Wł. Kocent-Zieliński.

Druk. Art. K. Kopytowski i S-ka, Warszawa, N.-Świat 47. Tel. 35-80 i 235-05.

Jeneralna Reprezentacja na Cesarstwo i Królestwo Polskie
Edward Zochowski i S-ka
HYDROFUGE „CASTOR”

domieszany do zaprawy cementowej zabezpiecza mury od przenikania wody, wilgoci, wpływów atmosferycznych i wszelkich kwasów. Wstrzymuje zaskórnią wodę w każdym wypadku. Zaprawa cementowa nie marznie do -12°C .

Biuro Budowlane MAURYCY KARSTENS
 WARSZAWA, Koszykowa 7, tel. 86-20 i 27-95.

FABRYKA CHEMICZNA
B. LESKI
 WARSZAWA — STRUGA.

Wyrabia: **SILOLIT** — środek chroniący mury od wilgoci.
NIROSTEN — szybko schnąca farba, chroniąca żelazo od rdzy.

Ceny znacznie niższe od tego rodzaju produktów zagranicznych.

WYŁĄCZNA SPRZEDAŻ:

JÓZEF WEHR, Inżynier

Warszawa, Leopoldyny № 25. Telefon № 64-40.

Solidni sprzedawcy pożądaní na większe miasta Królestwa i Cesarstwa.

Szwajcarskie podłogi
„PADILIT”

Kamiennie-drzewne, jednolite w różnych kolorach i deseniach, ogniotrwałe, ciepłe, odporne na grzyb izolujące od wilgoci.

DŁUGOLETNIA GWARANCJA.

STEFAN KAHL

Warszawa, Wspólna 35, tel. 237-61.

„ASBIT”

Łupek asbestowo-cementowy „Asbit” jest **najlepszym materiałem DACHOWYM**, nie podlega wpływom atmosferycznym i jest bezwarunkowo odpornym na działanie ognia i na zmiany powietrza. Co do jakości „Asbit” prześcignął wszystkie inne tego rodzaju materiały, sprzedawane pod innymi nazwami. Oprócz wymienionych zalet „Asbit” odznacza się tem, że zupełnie nie przepuszcza wody, jest złym przewodnikiem elektryczności, posiada mały ciężar pokrycia, skutkiem czego oszczędza się na wiązaniu dachowem, nie wymaga żadnej konserwacji, ma piękny wygląd i możliwość krycia deseni.

Płyty ceglane dęte

patentowane, 6 cm. grube—na ścianki przedziałowe. Nadzwyczaj lekkie i praktyczne.

STROPY

patentowane systemu „Wilk” oraz systemów Z. i S. bez zastawiania belek żelaznych. Ogniotrwałe, grzybochronne, nieprzepuszczające wody, ciepła i głosu, praktyczne i ogólnie uznane za najlepsze.

BIURO BUDOWY STROPÓW
DOBRZYŃSKI, STERNICKI i LESIŃSKI

Warszawa, Chmielna 38, telefon 176-88.

Powszechne Towarzystwo Elektryczne

WARSZAWA,
Krakowskie Przedmieście 16/18.

Adres dla depesz: „ALGEM”.

TELEFONY:

Dyrekcja	№ 35-60.
Wydział handlowy i biuro sprzedaży	„ 31-29.
„ techniczny i biuro instalacyjne	„ 29-44.
„ montażowy	„ 40-83.

Wszelkie instalacje elektryczne.

Wielki skład materiałów.

BIURO BUDOWLANE FR. MAZURKIEWICZ

Wilanowska 24 i Złota 76, tel. 32-98.

Przy wszelkich zapytaniach do firm ogłaszających się w „Wiadomościach Budowlanych” prosimy o powoływanie się na to wydawnictwo.

„HALIS”

FABRYCZNY SKŁAD KAFLI i MAJOLIKI

Warszawa, Warecka 14. Tel. 46-62.

POLECA:

PIECE, KUCHNIE, MAJOLIKĘ Z ROBOTAMI
NA SEZON BIEŻĄCY.

DOM HANDLOWY JÓZEF SZPAK

Warszawa, Chmielna 8. Tel. 10-83.

Wyłączne prawo budowy ścian systemu **PRÜSSA**.
Patentowane ściany PRÜSSA, wolno stojące, ogniotrwałe, nie obciążają belek i sklepień, nie wymagają fundamentu, nie przepuszczają dźwięków, dają poważną oszczędność przy budowie.

Bliższe objaśnienia oraz liczne odezwy na żądanie.

TEKTURĘ ASFALTOWĄ

znanej dobroci i trwałości,

ROBOTY ASFALTOWE,
wylanie chodników, dziedzińców, bram, tarasów, izolację fundamentów,

Krycie dachów Tekturą Asfaltową
na listwy, na gładko (bez listew) i podwójną warstwą (dachy klejone).

WYBOROWĄ SMOŁĘ GAZOWĄ
i specjalny lak asfaltowy do smarowania dachów, poleca:
Warsz. Przedsiębiorstwo Asfaltowe i Fabryka Tektur
dawniej Inżyniera SPORNEGO.

Biuro Przedsiębiorstwa w Warszawie,
ulica Solec № 58 (blisko Tamki). Tel. 667.

Wydawca i kierownik pisma Inż. K. Kułakowski.

Redaktor Wł. Kocent-Zieliński.

Drukarnia Artystyczna, K. Kopytowski i S-ka, Warszawa, Nowy Świat 47. Telefony 35-80 i 235-05.